

TÜRK DİL KURUMU
Genel Merkez Kurulu
Tutulgası

- Başkan : Genel Sekreter İbrahim Necmi Dilmen
- Üyeler : Besim Atalay, Hasan Reşit Tankut, Ahmet Cevat Emre, Ali Canıp
Yöntem, Refet Ülgen, Naim Onat, (sonra) Dr. Mehmet Ali Ağakay.
/Başkan Saffet Arıkan bulunamamıştır/.

G Ü N D E M

- 1.- Cümhuriyet Bayramı dolayısıyla çekilen kutlama telgrafları ve alınan karşılıklar;
- 2.- Geçen toplantı tutulgasının okunup onanması ;
- 3.- Genel Sekreterliğin ve Saymanlığın önergeleri;
- 4.- Kolların ve Başuzmanlığın önergeleri;
- 5.- Gelen kâğıtlar;
- 6.- İdare işleri.

"E"
95

K A R A R L A R

1.- Cümhuriyetin on beşinci yıl dönümü dolayısıyla -o zaman İstanbulda ve hayatta bulunan- Kurumun Kurucu ve Koruyucu genel Başkanı Reisi Cümhur ATATÜRK Hazretleri ile Kurum onursal başkanları olan Kamutay Başkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı ve eski onursal başkan olarak -yeni Reisi Cümhur- İsmet İnönü Hazretlerine ve Cümhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğiyle Kurum Başkanı olan Kültür Bakanına ve eski Kurum Başkanları olan Manisa Saylavı Hikmet Bayur ve Birinci Genel Müfettiş Âbidin Özmen'e çekilen kutlama telgrafları ile gelen cevapları ve 1.XI.1938 de Kamutayın açılma söylevinde Türk Dil Kurumu hakkındaki sözlerden dolayı Cümhur Reisliği Genel Sekreterliğine çekilen teşekkür telgrafı okunarak tasvip olundu.

2.- Genel Merkez Kurulunun İstanbuldaki son toplantısınının 35/38 sayılı ve 24.IX.1938 tarihli tutulgası okunarak 3 rücu maddenin (e) işaretli fıkrasında yanlış olan "İkinci Kol" sözü "Üçüncü Kol" olarak düzeltilmek üzere onandı.

Genel Merkez Kurulunun 10.XI.1938 deki mâtem toplantısına ait 36/38 sayılı tutulga okundu. Yine göz yaşları içinde onandı.

Genel Sekreter, bu toplantınının ajansa verilmesi için hazırlanan tebliğin mâtem tezahürlerini idare eden Cümhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine gönderilmiş ve fakat neşredilmemiş olduğunu bildirdi.

Yeni Reisi Cümhur intihabı üzerine Reisi Cümhur İsmet İnönü Hazretlerine Kurum Genel Başkanlığını kabul ricasında bulunulması hakkındaki 11.XI.1938 tarihli ve 20/38 sayılı kararname ve buna bağlı kutlama telgrafı okunarak tasvip ve kararnamenin bu tutulgaya bağlanması tensip edildi.

81

Hayata gözlerini kapamış olması bütün milleti ve bütün dünyayı yaslar içinde bırakan Ulu Türk Önderi ATATÜRK'ün cenaze töreni için Kurum adına mükemmel gelenek yaptırılması kararlaştırıldı.

3.- Genel Sekreterliğin Önergeleri okundu :

a) Genel Merkez Kurulu üyelerinden Yayın Kolbaşısı İsmail Müştak Mayakon'un ölüm haberi teessürle karşılandı. Ailesine çekilen taziye telgrafiyle cenazesine gönderilen gelenek masrafları tasdik olundu.

Açık kalan Yayın Kolbaşılığına yine Terim işlerinde de çalışmak üzere Kolbaşı Dr. Mehmet Ali Aşakay'ın seçilmesi ve Gütbetik Kolunun kaldırılması kararlaştırıldı.

Bunun üzerine Dr. Mehmet Ali Aşakay davet ve karar kendisine tebliğ edilerek müzakereye iştirak ettirildi ve kendisi de birkaç sözle teşekkürlerini bildirdi.

b) Kutadgu-Biliğin Fergane nüshasının yeni kopyesi Kültür Bakanlığına gelmiş olduğundan, bu nüshanın birinci ve Mısır nüshasının ikinci cild olmak üzere faksimile olarak bastırılması ve bunun için Devlet Basımevinden alınan tahmine göre iktiza eden (4350) liranın sarfedilmesi ve eski Fergane nüshası kopyesinin getirtilerek yine Bay Velet İzbudakça üzerinde çalışılması ve bu nüshanın Bay Reşit Rahmeti Arat'ın talebi üzerine Kültür Bakanlığınca yaptırılmış küçük fotoğraflarından iki takımın Kurum için satın alınması kararlaştırıldı.

- c) Divanı Lûgat-it-Türk'ün satın alınan üç tercümesinin de kifayetsizliği önünde bunları asıl kitap ve onun tek nüsha olan metni ile de karşılaştırarak Bay Besim Atalay'ın hazırlamakta olduğu tercümenin 2000 tane olarak baskısına başlanması ve buna Genel Sekreterce bir Önsöz yazılması ve provalar geldikçe arkadaşlarca da görülerek bir mütalâa varsa eser sahibine bildirilmesi ve elde bulunan asıl metnin de filimi aldirılarak on nüsha fotografisi çıkartılması ve bunlardan filim ve bir nüsha kütüphaneye ve öteki nüshalar Genel Merkez Kurulu üyelerine verilmesi kararlaştırıldı.
- d) Kültür Bakanlığı Yayın Direktörlüğü ve Devlet Basımevi ile görüşülerek kararlaştırılan neşriyat plânına göre Şubat sonuna kadar 27-34 sayılı 8 sayı belletenin ikişer ikişer basılması, Yakut Sözlüğünün her iki puntosundan üçer, Derleme Dergisinden dört, Büyük Türk Lûgatinden dört, Divanı Lûgat-it-Türk'ten beş forma bastırılması, Kutadgu-Bilik baskısı ile Eski Türk Yazıtlarının ikinci cildinin ikmal edilmesi kabul ve gereğinin yapılması Genel Sekreterliğe havale edildi.
- e) İstanbuldan dönüş sırasında gerek görülerek tekrar yaptırılan altı sandığın masrafları ile ikinci Kolbaşılığın ressama ve tarayıcıya sarf ettiği öğle yemeği paraları olan 320 kuruşun ve İstanbul çalışmaları sırasında hizmeti geçenlere liste üzerinden ödenmiş olan zarurî masraf bedellerinin sarfı tasdik edildi.
- f) Bay Mahmut Kuşadalı'ya verilen bir aylık mezuniyet tasdik edildi ve ailesinin rahatsızlığı iktiza ettirirse bunun bir ay daha temdidini için Genel Sekreterliğe yetke verildi.

- g) İstanbul dönüşünde biletleri uzatılanlardan uzatma müddetinden sonra da alıkonulan uzman Orhan Şamhal, sekreter Mahmut Kuşadalı ve daktilo Âliye Özerk ile biletini kaybeden uzman İshak Refet Işıtman'a dönüş yol paraları verilmesi ve alıkonulanların uzatma paralarının türlü giderlere masraf yazılması yerinde görüldü.
- h) Rumca çevirmenleri Bay Celâl Arıkdemir ve Pavlâkinin yıl başına kadar izinli olarak İstanbulda kalmaları ve bu sırada Pavlâkinin elindeki tercüme biteceğinden kendisine bir iş aranarak kadrodan çıkarılması ve Celâl Arıkdemirin maaşına biraz zam yapılarak getirilmesi yerinde görüldü.
- i) Takip işyarı ile odacılara birer kat elbise, birer çift kundura ve birer şapka, odacı İbrahime bir palto, kaloriferciye bir tulum, odacı Ahmede ayrıca bir iş caketini ve posta hizmetleri için bir muşamba yağmurluk veya pelerin alınması tasvip olundu.

4.- Kolların ve Başuzmanlıkların Önergeleri okundu :

- a) İkinci kolun yaptırdığı taramalar için verilen ücretler tasdik edildi. Şimdiki halde yeniden Kilisli Bay Rifat'e tarama yaptırılmıyacağını Kolbaşı bildirdiğinden zam muamelesine hacet görülmedi.
- Fotografi işleri için Türkiyat Enstitüsünden gelen cevap okunarak, Dede Korkut kitabının Dresten nüshasının bir fotografisinin aldırılmasına ve başka kitaplar için bildirilen fiatin filimle bir nüsha mı olduğunun ve fazla nüshalar istenirse kaç mal olacağını sorulmasına karar verildi.

- b) Başuzmanlığın Uranha dili tetkik tecrübesinin tercümesi hakkındaki dilergesi okunarak bu eserin Türkiyat Enstitüsünden muvakkat bir zaman için istenilmesi ve sahifesi 75 kuruştan tercümesinin yaptırılması kararlaştırıldı.
- c) Başuzmanlığın gerekli gördüğü kitaplar listesi ile garp dilleri Başuzmanlığının istediği Almanca Büyük Sözlüğün, Uzman Dr. Şükrü Akkaya'nın lüzum gösterdiği kitaplardan elde olmıyan veya yetmiyenlerin, Haşet Kitapevinin tekliflerinden Linguistique historique et linguistique générale eserinin, Harassoviç Kitapevinin teklif ettiği kitapların alınması ve Bang ile von Le Coq'un eserlerinden bizde bulunmıyanlarla Brockelmann'ın Süryan dili lûgatının ve Fransızcadan Türkçeye Şemsettin Sami ve olamazsa Kanaat Kütüphanesi lûgatlarıyla Türkçeden Fransızcaya bir lûgatin de sipariş edilmesi kararlaştırıldı.
(Kitap listeleri bu tutulgaya bağlanmıştır.)

5.- Gelen Kâğıtlar okundu :

- a) Ankara İnhisarlar Baş Müdürlüğünün Cumhuriyet bayramı fişekleri hakkındaki tezkeresi okunarak 40 lira yerine 47,5 lira verilmesi tasdik edildi.
- b) Bursa Erkek Lisesi Direktörlüğünün yazısı ve ona bağlı Öğretmen Orhan Şaik Gökyay'ın dilekçesi okunarak eserinden 15 tanesinin alınması, bunlardan birer tane Genel Merkez Kurulu Üyelerine verilmesi kararlaştırıldı.
- c) Profesör Dr. Reşit Rahmetî Arat'ın Oğuz-Kağan efsanesinden 15 tane alınarak birer tanesinin Genel Merkez Kurulu Üyelerine verilmesi yerinde görüldü.

- d) Tıp Tarihi Enstitüsünün yazısiyle gönderilen (Ferhengi Ziya) eseri hakkında Bay Besim Atalay'ın raporu okunarak , Kültür Bakanlığına müracaat tavsiyesiyle cevap yazılması uygun görüldü.
- e) Bay Hüseyin Namık Orkun'un tercümesini teklif ettiği eser hakkında karar verilmesi ileriye bırakıldı.

6.- İdare İşleri Üzerine görüşüldü :

- a) Devam meselesi hakkında Genel Sekreterliğin yaptığı genelge yerinde görüldü. Bu genelgeye göre ders saatleri fazla görünenlerden Süha Ülkütaşır'ın akşamları ve tatil günleri fazla çalıştırılması ve Salih Zeki Araz için de Gazi Terbiye Enstitüsüyle görüşülerek çare aranması Genel Sekreterliğe bırakıldı.
- b) Bayan Âliye Özerk'in elindeki işleri bitirmek üzere bu ay sonuna kadar maaşıyla evinde çalışması ve gelecek ay başı için verdiği istifanın kabulüyle o zaman bir aylık ikramiye verilmesi kararlaştırıldı.
- c) Bayan Fatma Saydaş'ın muvakkat memur olması hasebiyle loğusalık sırasında maaşının verilmesine inkân görülemedi.
- d) Bayan Meliha Yılmaz'ın İstanbuldaki üç günlük fazla çalışmalarına mukabil her gün için birer lira verilmesi kararlaştırıldı.

Gündemde başka bir şey kalmadığından toplantıya son verildi.

Başkan

Genel Sekreter

Sayman

Y. A. Akın *F. O. H. H.*

Üye

Üye

Üye

Recep Akın

Ahmet Ali Çarşamba

Üye

Üye

Üye

H. R. Tokdemir *N. Önd* *M. Ali Akın*

N.A.

İmarlanacak kitapların listesi

- 1- Yastremkiy. Grammatika Yakutskago yazıka.
- 2- (Makariy) Grammatika altaysk. yazıka.
- 3- İakënof (Piçurin) Sobranie svedeniy o narodah obitav. V. Sred. ✓
Azii. Petersb.
- 4- İlminskiy. Materialı dlya Djagatoys. Spryaseniya iz Babuz - Name. Kazan.
- 5- elmuzafferiy Sbornik Statey V çest Barona Rosena.
- 6- A. Şahmatof. İzsedovaniya V oblasti russkoy fonetikè Vargova 1893.
- 7- A. Potobni K istorii zvukov russk. Yazıka. Voronj 1876-1880. I,II.
- 8- Katanof - Radloff. Proben der Volke litteratur der türk Stamme IX.
- 9- İvan Morohoviç. Oznakoulenie S fonetikoy i formami Çuvaş. Ya yazıka.
Kazan 1879.
- 10- Makarof. Tatars. grammatika kafkas. nareçiya.
- 11- Aşmarin Slovar Çuvaş yazıka VIII, IX, X, XI, XII, XIII.
- 12- "Uçeniya Zapiski Kazan. İmperator. Universiteta S 1890-1917.
- 13- a) İzves Gosud. Akad, istorii Mater. Kulturi; b) Soob. GAIMK.
- 14- Zapiski vostoç. Otç. 1913, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.
- 15- "Sibirskaya Ensiklopidiya".
- 16- "Uralskaya Ensiklopidiya".
- 17- karten Hartmann. Çagataisches. Heidelberg 1902.
- 18- İ Grzegorzewski. Ein türk-tatar. Dialekt'in Galizien. Wien 1887.
- 19- Radloff. Aus Sibirien. ✓
- 20- Wechsler. Gibt es Lautgesetze ? (Festgabe für Hermann Sucher 1900)
- 21- E.Hermann. lautgesetz und Analogie, 1939.
- 22- Grimm . Deutsches Wörterbuch.
- 23- Meillet. Linguistique historique et Linguistique générale. Tome II.
- 24- " Verzeichnis Der Handschriften Im Deutschen Reich.

- 25- Sachs Villatte. Encyklopedisches Wörterbuch Handausgabe, 2 Bde.
Frans-Alman., Alman-Frans.
- 26- W.Radloff. Die alttürkischen Inschriften der Mongolei 3 Liefg.
- 27- Barthold'un makalesini de ihtiva eden ayni eserini yeni devami
Die histor.Bedeutung d. alttürkischen Inschriften.
- 28- W.Radloff. Die Inschriften des Tonjukuk
- 29- Fr.Hirth. Nachwort z. Inschrift d. Tonjukuk.
- 30- W.Barthold. Die alttürk. Inschriften u. die Arab Quellen St.Petersburg.
- 31- Radloff. Opyt Slovarja Tjurskisch narjetschii (Versuch eines Wörterbuch
der Türk-Dialekte) 4 Bde. Petersburg 1888-1911.
- 32- A. von le Coq. Chotsche 1913.
- 33- " " Volkskundliches aus Ost-Turkistan, 1916.
- 34- " " Von Land und Leuten in Ostturkistan, 1928.
- 35- " " Kurze Einführung in die uigurische Schriftkunde, 1919.
- 36- W.Bang. Turkeologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut
1925-1934.
- 37- W.Bang. Uralaltaische Forschungen, 1890.
- 38- " Studien zur vergleichenden Grammatik der Türkisprachen, 1.Stück,
1916.
- 39- " " " " " " " 2.Stück,
1916.
- 40- " " " " " " " 3.Stück,
1916.
Vom Köktürkischen zur Osmanischen
- 41- " " " " " II.und III.Mitteilung, 1919.
- 42- " Monographien zur türkischen Sprachgeschichte, 1918.
- 43- " Zur Kritik des Codex Cumanicus, 1910.
- 44- " Beiträge zur Kritik des Codex Cumanicus, 1911.
- 45- " Über einen komanischen Kommunionshymnus, 1910.
- 46- " Zur Erklärung des komanischen Marienhymnus, 1911.
- 47- " Über die Rätsel des Codex Cumanicus, 1912.
- 48- " Komanische Texte, 1911.
- 49- " Zu der Moskauer polowzischen Wörterliste, 1911.
- 50- " Das negative Verbum der Türkisprachen, 1923.

99

- 51- W. Bang. Zur Geschichte der Gutturale im Osttürkischen, 1915.
52- " Zur Kritik und Erklärung der Berliner Uigurischen Turfanfragmente, 1915.
53- W. Bang und G.R. Rachmati. Die Legende von Oğuz Qağan, 1932.
54- W. Bang und J. Marquart. Osttürkische Dialektstudien, 1914.
55- C. Brockelmann. Lexicon Syriacum, editio secunda aucta et emendata, 1928.

20